Niilo Mäki INSTITUUTTI

S2-oppilaiden kielellisten taitojen arviointi ja tukeminen

Tiivistelmä Webinaarista 15.2. ja 14.3.2022 (Maria Hallikainen)

OPETUSHALLITUS RAHOITTAA HANKEETTA

Sisältö

1. Kehittyvä kielitaito vai kielellinen vaikeus? (Paula Salmi ja Kaarina Karasti)
   - Mitä on kehittyvä kielitaito ja kielellinen vaikeus?
   - S2-oppilaan kielitaidon arviointi
   - Kielellisten vaikeuksien diagnosointi S2-oppilailla
   - Vinkkejä ja tehtäväpaketteja
2. Sanavaraston kasvun tukeminen (Annastiina Kettunen)
   - Miten sanoja opitaan ja kuinka sanaston oppimista tuetaan?
   - Vinkkejä sanaston harjoitteluun
3. Oman äidinkielen tukeminen (Adrienn Jalonen)
   - Äidinkieli ja S2-oppilaiden kielten oppiminen
   - Mitä tarkoittavat kielitietoinen koulu ja opetus?
4. Vinkkejä, linkkejä, leikkejä ja pelejä koulutukseen osallistuneilta

Kehittyvä kielitaito vai kielellinen vaikeus?

Paula Salmi & Kaarina Karasti

Niilo Mäki INSTITUUTTI

Mitä on kehittyvä kielitaito?

= **kehittyvä taito käyttää kieltä**

- Keskiössä…
  - mitä oppija jo osaa
  - mitä valmis oppimaan seuraavaksi ja
  - millaista kielitaitoa tarvitsee
- Lapsi tai nuori oppii ensin kommunikoimaan eri tilanteissa sopivalla tavalla
- Tilanneskeemat ja -muotit toistuvat arjessa
  - Skeema = käyttäytymismalli, joka muodostuu tilan, esineiden, ajankohdan, ryhmän, toiminnan, nonverbaalisen ja verbaalisen kielen yhteisvaikutuksesta
  - Opettaja luo alkuvaiheen kielenoppijoille skeemavalikon (esim. aamurutiini)

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Paula Salmi ja Kaarina Karasti

Kehittyvä kielitaito ja kielitietoinen opetus

- Oppilaat oppivat ensin arkisen, sosiaalisen kielen
- Tutkimukset: maahanmuuttajataustaiselle akateemisen kielitaidon saavuttaminen kohdekielellä kestää vähintään viisi vuotta
- **Kielitietoinen opetus** = Jatkuva ja sitoutunut kielitaidon tukeminen eri oppiaineissa
- **Vastasaapunut oppilas** = alle 4 vuotta Suomessa asunut vieraskielinen oppilas, tarvitsee paljon systemaattista kielitukea ja kielitaidon kehittymisen seurantaa

(ks. Ahlholm, M. 2019: https://blogs.helsinki.fi/vastaantulo/2019/10/20/vastasaapunut-ontarpeellinen-kasitetyokalu-koulutussuunnittelussa/)

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Paula Salmi ja Kaarina Karasti

Tyypillistä toisen kielen oppijalla…

- Vähitellen kasvava sanavarasto
- Taivutusparadigmojen tunnustelu
  - Astevaihtelu, vartalonmuutokset
- Äänteiden keston tunnustelu
  - Pitkät vokaalit, kaksoinkonsonantit
- Diftongien tunnustelu (peili – pieli)
- Lauserakenteiden asteittainen monipuolistuminen
- Kielitaitoprofiilin vaihtelevuus ja epätasaisuus
- Rekisterin ja tyylin valinnan haasteet
- Oman äidinkielen/kielten ja muiden kielten suuri vaikutus

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Paula Salmi ja Kaarina Karasti

Monikielinen oppilas ja kielelliset vaikeudet

Tunnistaminen

- Tunnistaminen vaikeaa, sillä monikielisen lapsen kehityksessä samoja piirteitä kuin yksikielisillä lapsilla, joilla kielellisiä vaikeuksia
- Testaaminen vaikeaa (testit laadittu suomea äidinkieltä puhuville/yksikielisille)
- Alkuvaiheen kielitaito ja akateemisten taitojen puute sekoittuu helposti oppimisvaikeuksiin
- Monikielisyys ei aiheuta kielihäiriöitä. Se voi tukea muiden kielten oppimista.

Diagnosointi

- Monikielisiä lapsia ohjautuu erityisen tuen piiriin yksikielisiä lapsia enemmän
- Varottava liian nopeita diagnosointeja
- Ongelmana myös odottelu: oppimisen hitautta ei voi selittää vain S2-taustalla

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Paula Salmi ja Kaarina Karasti

Diagnosoinnissa tärkeää

1) **Kokonaisvaltainen , pitkäaikainen ja monipuolinen arviointi**

- jatkuva havainnointi; kannattaa myös kirjata havaintoja systemaattisesti ylös
- kielitaidon eri osa-alueiden arviointi
- testaaminen tulkin avulla

2) **Moniammatillinen yhteistyö**

- luokanopettaja/aineenopettaja, S2-opettaja, erityisopettaja, oman äidinkielen opettaja, tulkki, psykologi

3) **Oppilaantuntemus & taustan selvittäminen**

- oman äidinkielen ja muiden kielten taito
- kouluhistoria, elämänhistoria (esim. traumat)
- altistusaika suomen kielelle
- vapaa-ajan kieliympäristö
- persoona ja temperamentti
- taustan ja kieliympäristön selvittämisessä tärkeää yhteistyö huoltajien kanssa

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Paula Salmi ja Kaarina Karasti

Mitä on kielellinen vaikeus?

- **SLI = Specific Language Impairment**
- Kehityksellinen häiriö → kielelliset taidot ei kehity odotetusti suhteessa muihin taitoihin
- Ei selity neurologisilla tai aistitoiminnon puutteilla eikä tunne-elämän/ ympäristön tekijöillä
- Voidaan diagnosoida luotettavasti 4 v. eteenpäin
- Riskinä oppimisvaikeudet, tunne-elämän, käyttäytymisen tai mielenterveyden häiriöt
- Esiintyvyys 7 %, tautiluokituksessa jaotellaan puheen ymmärtämisen ja tuottamisen muotoihin

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Paula Salmi ja Kaarina Karasti

Kielellisen vaikeuden piirteitä

- **Puheen ymmärtämisen ongelmat**
  - Vaikeuksia ymmärtää pitkiä ja monimutkaisia ohjeita
  - Puutteet sanastossa ja käsitteissä
- **Puheen tuottamisen ongelmat**
  - Epäselvä puhe
  - Sananlöytämisen vaikeudet
  - Kertova puhe on niukkaa

- Työmuistin pulmat
- Äännetietoisuuden vaikeudet
- Epäkieliopillisuus (taivutuspäätteet, sanajärjestys, vajaat lauseet)
- Uusien sanojen oppimisen hankaluudet
- Vaikeudet heijastuvat lukemisen, kirjoittamisen, matematiikan ja vieraiden kielten oppimiseen

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Paula Salmi ja Kaarina Karasti

Erotusdiagnostiikkaa

- Monikielisillä yksittäisen kielen sanasto suppea, mutta yhteenlaskettu sanasto laaja
- Tyypillistä taitojen jakaantuminen epätasaisesti eri kielissä käyttötarkoituksen ja tilanteen mukaan
  - Yksilöllinen vaihtelu suurta ja siirtovaikutusta kielten kesken
- Vaara ylidiagnosoinnissa ja liian pitkään odottelussa
- Kielelliset ongelmat näkyvät molemmissa kielissä
  - Kaksi- ja monikielisyys: verbitaivutusten ongelmat, sananlöytämisen vaikeus ym.
- Tuotetut virheet epäloogisia, ei noudateta kielen sääntöjä
- Ei edistymistä tai edistyminen hidasta tuesta huolimatta
- S2-lapseen vaikuttaa se, milloin äiti on saapunut uuteen maahan ja onko vanhemmilla tulkin tarvetta 5 oleskeluvuoden jälkeen

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Paula Salmi ja Kaarina Karasti

Kehittyvän kielitaidon arviointi

- Suomessa ei käytössä valtakunnallista kartoitusta vastasaapuneiden oppilaiden osaamisen kartoittamiseksi
  - Opettajat tekevät alkukartoituksen ja arvioinnin oman kokemuksensa ja näkemyksensä pohjalta ja sitten arvioinnin OPS:n mukaisesti
- Arvioinnin tulee tukea oppilaan kehitystä, olla kannustavaa, monipuolista ja jatkuvaa

- Arvioidaan…
  1) **Diagnostisesti** (etukäteen)
  2) **Formatiivisesti** (prosessin aikana) ja
  3) **Summatiivisesti** (lopputulosta)

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Paula Salmi ja Kaarina Karasti

Kehittyvän kielitaidon asteikko ja Eurooppalainen viitekehys (EVK)

→ Kehittyvän kielitaidon asteikko on OPH:n julkaisema suomalainen koulusovellus Eurooppalaisesta viitekehyksestä (EVK)

Hyödynnä kehittyvän kielitaidon asteikkoa, kun selvität:

- Millainen suomen kielen taito oppijalla on nyt?
- Mitä oppimistarpeita oppijalla on?
- Millaisella toiminnalla ja miten päästään seuraavalle tasolle?
- Millaisia strategioita hyödynnän, jotta oppija selviytyy nykyisillä kielitaidoillaan?
- LINKKI

Eurooppalainen viitekehys

- Uudistui vuonna 2018, taitotasoja päivitettiin ja täydennettiin
- Lisättiin kuvaimet viittomakielelle, monikielisyydelle, kulttuuriselle osaamiselle ja mediaatiolle
- Mediaatio = merkitysneuvottelu esim. kieli- ja kulttuurirajoja ylittävissä kommunikaatiotilanteissa

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Paula Salmi ja Kaarina Karasti

Kielellisten vaikeuksien arviointi

- **Puheen ymmärtämisen arviointi:** Ymmärtääkö ohjeita? Ymmärtääkö tilannesidonnaista kieltä?
- **Puheen tuottaminen**: Tuottaako puhetta? Kuinka pitkiä lauseita tuottaa? Hakeeko sanoja? Onko puheessa epäkieliopillisuutta? Onko puhe epäselvää?
- **Käsitteet ja sanasto:** Hallitseeko aikakäsitteitä (viikonpäivät ja kuukaudet) tai muita käsitteitä (värit ja sijaintikäsitteet)? Tuottaako ja ymmärtääkö sanoja kuinka paljon? Onko sanasto monipuolinen? Hakeeko sanoja? Oppiiko sanoja?

→ Jos epäilyjä kielellisistä vaikeuksista, puheterapeutin tai psykologin tutkimuksiin ja puheterapiaan!

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Paula Salmi ja Kaarina Karasti

Vinkkejä ja tehtäväpaketteja

- Kielipuntari (2011)
  - Suomi-kouluja varten laadittu tehtäväpaketti (ei virallinen testi) - laatinut Opetushallituksen, Suomi-koulujen tuki ry:n ja Axxell Monikulttuurisuuskeskuksen työryhmä - vapaasti saatavilla internetissä, LINKKI
- Kike: Kielellisen kehityksen diagnosoiva tehtäväsarja (uusin painos 2021)
  - maksullinen Opetushallituksen julkaisu, saatavilla Opetushallituksen verkkokaupassa - tarkoitettu perusopetusikäisten S2-oppijoiden suomen kielen taidon kehityksen kartoittamiseen ja seurantaan
- KITA: suomen kielen arviointimateriaali esi- ja alkuopetuksen nivelvaiheeseen (2006)
  - Helsingin kaupungin materiaali, jossa on panostettu toiminnalliseen arviointiin
- Lauran päivä (2007, uusin painos 2017)
  - maksullinen kirja, joka on tarkoitettu esiopetusikäisten suomea toisena kielenä puhuvien lasten suomen kielitaidon kartoittamiseen

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Paula Salmi ja Kaarina Karasti

Vinkkejä ja tehtäväpaketteja

- Pienten kielireppu – tasolta toiselle
  - Espoon kaupungin materiaali, vapaasti saatavilla internetissä LINKKI
- Suomi hallussa: S2-päättöarvioinnin opas (2008)
  - maksullinen OPH:n julkaisu, joka on tarkoitettu tueksi S2-oppilaan suomen kielen taidon arviointiin perusopetuksen päättövaiheessa
- Kettu-testi
- Nopean sarjallisen nimeämisen testi 6-12 v
  (Ahonen ym., 2003, NMI & Haukkarannan koulu)
- Snabb seriell benämning; SSB (Salmi ym., 2019, NMI)
- Armi 1: Luku- ja kirjoitustaidon arviointimateriaali 1. luokalle (Lerkkanen ym., 2006)
  - Armi 1: Alkukartoitus, Peruskäsitteiden ymmärtäminen
  - Armi 1: Kuullun ymmärtäminen
  - Armi 2: Ohjeiden ymmärtäminen

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Paula Salmi ja Kaarina Karasti

Sanavaraston kasvun tukeminen

Annastiina Kettunen

Niilo Mäki INSTITUUTTI

Vieraskieliset oppilaat ja sanavaraston kasvun tukeminen

- Vuonna 2019: 7,5 % Suomen väestöstä vieraskielisiä ihmisiä
  - Vieraskielinen ihminen = ensikieli jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame
- Tutkimukset: Maahanmuuttajaoppilaat pärjäävät heikommin lukemisessa, kirjoittamisessa ja matematiikassa
- Sanasto tärkein yksittäinen tekijä toisella kielellä opiskeltavissa oppiaineissa menestymiseen→ mitä laajempi sanavarasto, sitä paremmin ymmärtää tekstejä
- Sanaston kasvattaminen tarkoitaa uusiin sanoihin tutustumista ja sanojen käyttöä

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Annastiina Kettunen

Mitä sanan osaaminen tarkoittaa?

- Sanan osaamisessa eri asteita ja tapoja ja siihen liittyy monia puolia, esim.:
  - Sanan oikein ääntäminen
  - Oikein tavuttaminen
  - Sanan merkityksen tietäminen eri yhteyksissä
  - Sanan käyttöön liittyvien tyyliseikkojen tietäminen

- Erilaisia osaamisen tasoja:
  1. Sanan merkitystä ei muista, mutta sana tuntuu tutulta
  2. Sanan merkityksen pystyy palauttamaan mieleen
  3. Sanan ymmärtää automaattisesti yhteyksistä riippumatta
  4. Sanan pystyy tuottamaan produktiivisesti tarvittaessa ilman apuja

Sanan osaaminen ei ole joko-tai-asia eli joko osaa tai ei osaa, vaan kyse on jatkumosta!

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Annastiina Kettunen

Sanojen esiintyminen yhdessä ja kulttuurinen tieto

- Sävyerot, esim. *koira* ja *rakki*
- Suomessa joet ja ihmiset pitkiä, mutta rakennukset korkeita
- Ilmaukset, joiden merkitys on jotain muuta kuin yksittäisten sanojen merkitykset, esim. *menettää kasvonsa*
- Verbi *narahtaa* → eri asia, kun kyse elottomasta asiasta (konkreettinen asia, esim. *ovi narahtaa*) ja elollisesta asiasta (kuvainnollista, esim. *ihminen narahtaa valheesta*)
- Kulttuurinen tieto → jotkut sanonnat kulttuurisesti sidonnaisia/hankala ymmärtää, jos ei kulttuurin tuntemusta
  - esim. helppoa kuin heinänteko, lyödä luuri korvaan…

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Annastiina Kettunen

Sanavarasto ja sanaston harjoittelu

- **Reseptiivinen/ymmärtävä sanavarasto**

  = sanat, joiden merkitys tunnistetaan tekstiyhteydessä ilman apukeinoja
- **Produktiivinen sanavarasto**

  = sanat, joita voidaan käyttää kirjoituksessa tai puheessa ilman apukeinoja

Millaista on hyvä sanaston harjoittelu?

- Kiinnostuksen kohteet huomioidaan
- Sopiva vaikeustaso
- Oppilaalla vastuu omasta oppimisesta → kehitystä mahdollisuus seurata
- Kehittää tehokkaita sanaston oppimisstrategioita
- Huomioidaan sanaston omaksumisen monimutkaisuus
- Eri aisteja hyödyntävät harjoitukset

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Annastiina Kettunen

Mikä auttaa sanaa jäämään mieleen?

- Sanojen toistaminen riittävän usein eri tilanteissa
  - Harjoittelun toistaminen monta kertaa, lyhyen aikaa kerralla
  - Konkreettiset kielenkäyttötilanteet
- Lorut, riimit ja laulut auttavat kielen oppimisen alkuvaiheessa
- Kirjallinen tuottaminen
- Sanojen opettelussa kannattaa hyödyntää huumoria ja mielikuvitusta
- Sanojen ryhmittelyharjoitukset (esim. merkityksen, pituuden ym. mukaan)
- Sanojen muistamisessa auttaa yleinen kielitietoisuus sekä sanaluokkien ja -rakenteiden tunnistaminen

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Annastiina Kettunen

Kirjallisuus

- Tehokkainta, jos opeteltava sanasto koskee oppijan arkea
- Tekstiä lukemalla opitaan mielekkäitä sanastoyhteyksiä
- Ääneen lukeminen tukee ääntämistä, puhemelodiaa ja intonaatiota

Sanan merkitys

- Onko tietyllä sanalla synonyymiä?
- Sanan merkitys omin sanoin → oppija kertoo itse, mitä sana tarkoittaa
- Mikä opittava sana on oppijan omalla äidinkielellä?

Kuvien käyttö

- Opetellaan sanoja kuvien avulla:
- Keitä kuvassa on?
  Mitä kuvassa tapahtuu?
- Kuvasta löytyvien tuttujen sanojen avulla voi tutustua myös uusiin sanoihin

© Annastiina Kettunen

Vinkkejä eri sanaluokkien sanojen opetteluun

Verbit

- Pantomiimi → Esitetään verbi
- Tunnetila → Pohditaan, millainen tunne verbin kuvaamaan tekemiseen liittyy
- Yhteenkuuluvat asiat:
  - Kuka tai mikä voi tehdä verbin kuvaamaa asiaa?
  - Mitä asialla tehdään? (esim. lukea_____?)

Adjektiivit

- Mietitään sanalle vastakohta ja mitä se tarkoittaa
- Taivutetaan adjektiiveja vertailumuodoissa (nopea – nopeampi –nopein)
- Mielikuvaharjoitukset → suljetaan silmät ja mietitään, miltä kyseinen adjektiivi voisi tuntua

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Annastiina Kettunen

Vinkkejä eri sanaluokkien sanojen opetteluun (jatkuu)

Substantiivit

- Sanojen jaottelu: mihin ryhmään sana kuuluu? (ylä- ja alakäsitteet, esim. eläinkategoriat)
- Sanahahmo: mikä toinen sana tulee mieleen? (esim. sauva → vauva)
- Yhdyssanat → mistä sanoista yhdyssana koostuu? Mitä yksittäiset sanat tarkoittavat?

Tärkeintä on, että kielenoppija käyttää kieltä!

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Annastiina Kettunen

Oman äidinkielen tukeminen

Adrienn Jalonen

Niilo Mäki INSTITUUTTI

Äidinkieli

- Ensikieli, jonka ihminen oppii ensimmäisenä kielenä vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa
- Äidinkielen oppiminen → tapahtuu ympäristöön ja kulttuuriin sosiaalistumisen kanssa
- Äidinkieli on ajattelun ja tunteiden kieli
- Miksi äidinkielen osaaminen on tärkeää?
  - Kieli osa identiteettiä
  - Äidinkieli on tärkeää tunteille/niiden kehittymiselle ja maailman ymmärtämiselle
  - Pohja kaikelle kielitaidolle
  - Kaikki kielenkäyttö hyväksi ajatuksille ja oppimisella

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Adrienn Jalonen

Monikielisyys

- **Uhka vai voimavara?**
  - Lisää tarkkaavaisuutta
  - Tukee kielellistä tietoisuutta
  - Kyky havannoida ympäröivää kielimaisemaa
  - Viivästyttää dementiaa
  - Ei lisää kielenkehityksen ongelmia/tukee kielenhäiriön kuntoutumista
- Oma äidinkielen taso → löytyykö pohja kielen oppimiselle vai ei?
- Puolikielisyys/kielten sekamelska

- **Ympäristön merkitys**
  - Monikielisyys ei aina itsestäänselvyys
    → vaatii työtä ja sinnikkyyttä
  - Positiivinen asenne
  - Monipuolinen tuki
  - Yhteinen projekti huoltajien kanssa: tarjotaan tietoja ja keinoja tukea kielen kehitystä kotona

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Adrienn Jalonen

Monikulttuurisuus koulussa

Positiivinen puoli

- Kulttuurinen moninaisuus voimavarana ja rikkautena
- Luottamus, tuki
- Suvaitsevaisuuden opettelu, erilaisuuden ymmärtäminen → integraatio
- Kielitietoisuus, kielikasvatus

Erilaisuus mahdollisuus oppia uutta!

Negatiivinen puoli

- Stereotypiat ja ennakkoluulot
- Vierastaminen, epävarmuus
- Kulttuurierot, kulttuurien yhteentörmäys
- Kiusaaminen, syrjintä
- Väärinkäsitykset (”negatiivinen kohteliaisuus”)

Vieras ja tuntematon pelottavaa!

© Adrienn Jalonen

S2-oppilaan koulumenestys

- Pisa-tutkimukset
- Yhteys maahanmuuttajataustan ja heikon koulumenestyksen välillä
- Yhteys heikon koulumenestyksen ja perheen sosioekonomisen aseman välillä
- Integroituminen, sosiaalinen ja yhteiskunnallinen asema, taloudelliset syyt, kodin tuki
- Yksilön tilanne → tuen selvittäminen ja tarjonta
- Muutos yhteiskunnan ja koulujärjestelmän rakenteisiin ja oppilaiden asemaan
  → Tarvitaan kohdennettuja toimenpiteitä, interventioita ja resursseja

Opettajan on tärkeää arvostaa oppilaan omaa kieltä ja kulttuuria. Siten koulumenestys, hyvinvointi ja oppimistulokset paranevat!

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Adrienn Jalonen

Koulu monikulttuurisena toimintaympäristönä

- Koulumaailma monimuotoinen ja heterogeeninen → oppilaiden taustat erilaisia
- **Tavoitteet**:
  - Oppilaalle kehittyy kaksi/useampi vahva kieli (toiminnallinen kaksikielisyys)
  - Mahdollisuus toimia ja olla osallisena yhteiskunnassa (opiskella, työskennellä)
- Koululla keskeinen rooli kotoutumisessa:
  - Tuki ja turva lapselle
  - Mahdollistaa sosiaalisten verkostojen luomisen
- Ohjaava rooli: autetaan vanhempia kasvatuksessa

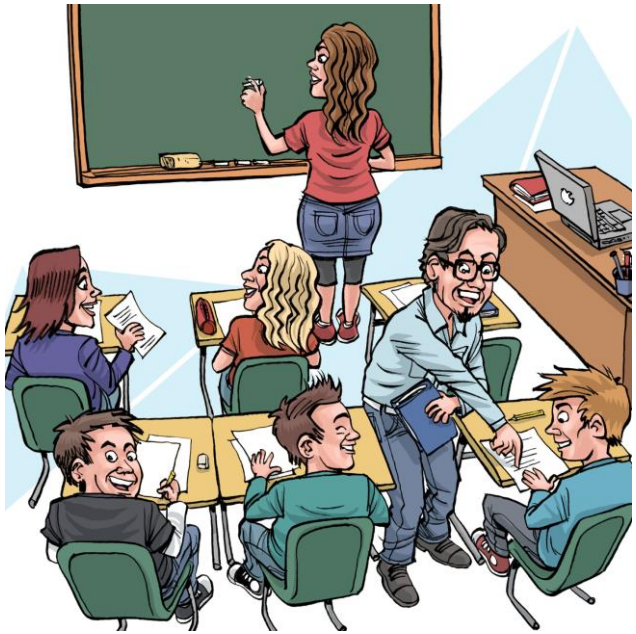

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Adrienn Jalonen

S2-oppilaan kielenopetus ja valmistava opetus

1) Valmistava opetus

- Tavoitteet tukea oppilaiden monikielisyyttä, identiteettiä ja itsetunnon kehitystä
- Antaa valmiudet tasapainoiseen ja aktiiviseen yhteiskunnan jäsenyyteen
- Monikielisiä oppilaita rohkaistaan käyttämään kieltä monipuolisesti koulussa

2) Suomi toisena kielenä -opetus

- Tavoite kehittää kokonaisvaltaisesti oppilaan suomen kielen taitoa ja kielellistä tietoisuutta
- Oppilas pystyy opiskelemaan suomen kielellä/toimimaan suomenkielisessä yhteisössä
- S2-opetus tukee oman äidinkielen kehittymisen kanssa oppilaan kaksikielisyyttä

3) Oman äidinkielen opetus

- Perusopetusta täydentävä opetus → edistetään oppilasta opiskelemaan täysipainoisesti kaikkia aineita
- Tavoite on saada oppilaat kiinnostumaan äidinkielestä, kehittää ja käyttää äidinkielentaitoja peruskoulun jälkeenkin ja arvostaa omaa taustaa sekä kulttuuria
- Oman äidinkielen opetus vahvistaa oppijan identiteettiä ja rakentaa pohjaa toiminnalliselle ja monikulttuuriselle kaksikielisyydelle

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Adrienn Jalonen

Kieli- ja kulttuuritietoinen koulu

Oppijan kielelliset valmiudet ja kulttuuritausta huomioitu

Oppijan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan

Oppilaita ohjataan kunnioittamaan ja ymmärtämään oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin

KIELET JA KULTTUURIT NÄKYVIKSI KOULUSSA!

Edistetään kaksi- ja monikielisyyttä lisäämällä kielitietoisuutta

Arvostetaan kaikkia yksilöistä kieli- ja kulttuuritaustasta huomiotta

Kulttuurinen moninaisuus nähdään voimavarana

Oppilas voi tuntea ja arvostaa omia kulttuurisia, kielellisiä ja uskonnollisia juuriaan

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Adrienn Jalonen

Kielitietoinen opetus

- Koulun voi nähdä kielimaisemana, joka tarjoaa resursseja yksilön kielenkehitykseen
  → Yksilön kielellinen toimintaympäristö, eli resurssit ja niiden hyödyntäminen
- Kehitetään kulttuurista kompetenssia, toimintapoja kohdata oppilaita ja kielen opetusta
- Opetetaan kieltä aidoissa tilanteissa
- Oma äidinkieli opetuksen apuvälineenä
- Monikielisyydestä hyötyvät kaikki → vertaisoppiminen

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Adrienn Jalonen

Opetuksessa käytetyt kielet

- Perusopetuslaki: Perusopetuksessa käytettävä kieli on suomi tai ruotsi
- Opetuskieli voi olla myös muu, mikäli se ei vaaranna OPS:ssa annettujen tavoitteiden saavuttamista
- Opetuksessa hyödynnetään oppijan ja huoltajien tietämystä omasta kielestä/kulttuurista
- Monikieliset oppimistilanteet, joissa käytetään kaikkia oppilaiden osaamia kieliä
  - Sanakirjat, omakielinen materiaali
  - Opetetaan toisille omaa kieltä ja kulttuuria
  - Omasta kulttuuritaustasta kertominen

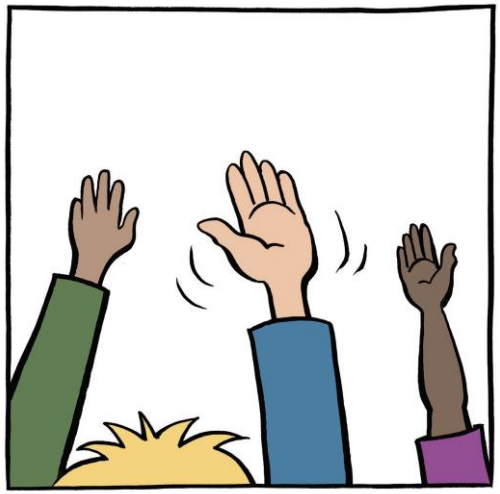

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Adrienn Jalonen

Askeleet monikielisyyden tukemiseen

1. Hyväksyminen, positiivinen asenne
2. Pidetään voimavarana ja rikkautena
3. Lisätään kielellisen tukemisen keinoja/menetelmiä
4. Tehdään kaikki ryhmän kielet näkyviksi
5. Otetaan kaikki ryhmän kielet käyttöön

→ Kaikki kielet sallittuja ja arvokkaita

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Adrienn Jalonen

Vinkkejä ja linkkejä koulutukseen osallistuneilta

- OPH:n ja Tampereen Majakka-testi kielen alkukartoitukseen
- Eurooppalainen kielisalkku
- Avainsanoja (sanaston ja käsitteiden oppimiseen)
- Seikkailujen aapisen S2-materiaali
- Wordwall
- Marjamäellä-sarja
- Tähtijengi 1-2, 3-4 ja 5-6 kielitietomateriaali
  (ilmainen tulostettava materiaali netissä)
- Ekapeli: Ekapeli 1, Ekapeli alku, Ekapeli maahanmuuttaja
- Ötökästä ÖÖ-materiaali
- Turun yliopiston Ville-oppimisympäristö (ilmainen, mutta koulutus pitää käydä)

Niilo Mäki INSTITUUTTI

© Adrienn Jalonen

Vinkkejä ja linkkejä koulutukseen osallistuneilta

- Ylen Kielikoulu
- Lukutuokiot ja Lukumummit ja -vaarit -toiminta
- Kaikki suomenkieliset selkokirjat
- Facebookissa *Selkokirjalukupiiri*, josta voi kysyä vinkkejä, ryhmä
- Lukulumo
  - Monikielisyyttä edistävä työkalu esiopetukseen ja kouluun
- Pikku Lukuavain -sarja
  - Kirjoissa on pienille oppilaille mielenkiintoisia aiheita ja selkeitä ja lukemaan innostavia kuvia. Teksti on yksinkertaista ja tavutettua, ja aukeamalla on vain noin 1-3 virkettä.

Niilo Mäki INSTITUUTTI

Leikkejä ja pelejä koulutukseen osallistuneilta

- Kim-leikki, Muistipeli-lätky, Mitä ajattelen? -leikki, Choco-pelin versiointi, Sanaseppä, Story cubes ym.
- Vartalonosien laulut ja leikit
- Aakkosjärjestyksen harjoitteleminen esim. äidin nimen mukaan jonoon
- Roolinvaihtotehtävät: esim. pehmolelulle jutteleminen tai "mikrofoni" käteen ja haastattelemaan
- Kirjan ja tarinan tapahtumien näytteleminen
- Lattialla tavuja: Yksi oppilas lukee ne ja toinen hyppää nämä samaiset tavut

Niilo Mäki INSTITUUTTI

OPH hankkeiden tuotoksia löydät Täältä!

Tutustu muihin NMI:n koulutuksiin osoitteessa koju.nmi.fi